

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR ze dne 24.11.1976, sp. zn. 11 Tz 49/76, ECLI:CZ:NS:1976:11.TZ.49.1976.1

Číslo: 47/1977

Právní věta: K zjišťování úmyslu spekulativního a úmyslu sběratelského při opatřování nebo přechovávání předmětů potřeby ve větším rozsahu nebo předmětu větší hodnoty.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 24.11.1976

Spisová značka: 11 Tz 49/76

Číslo rozhodnutí: 47

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Spekulace

Předpisy: 141/1961 Sb. § 226 písm. a) 140/1961 Sb. § 117 odst. 1
§ 117 odst. 2 písm. b
§ 117 odst. 2 písm. c

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 47/1977 sb. rozh.

K zjišťování úmyslu spekulativního a úmyslu sběratelského při opatřování nebo přechovávání předmětů potřeby ve větším rozsahu nebo předmětu větší hodnoty.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z 24. 11. 1976 sp. zn. [11 Tz 49/76](#).)

K stížnosti pro porušení zákona podané ministrem spravedlnosti ČSR zrušil Nejvyšší soud ČSR rozsudek obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 6. července 1976 sp. zn. 1 T 78/76, jakož i usnesení městského soudu v Praze ze dne 19. srpna 1976 sp. zn. 3 To 271/76, jímž bylo zamítnuto odvolání obvodního prokurátora pro Prahu 6 proti výše uvedenému rozsudku obvodního soudu pro Prahu 6. Nejvyšší soud ČSR přikázal obvodnímu soudu pro Prahu 6, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 8. 7. 1976 sp. zn. 1 T 78/76 byla obviněná J. S. podle § 226 písm. a) tr. ř. zproštěna obžaloby pro trestný čin spekulace podle § 117 odst. 1, 2 písm. b), c) tr. zák., jehož se měla dopustit tím, že v Praze 6 ve svém bytě a v sejfu pobočky Státní

spořitelny v Praze 6 zhruba od r. 1970 do svého zadržení dne 4. 6. 1974 za účelem výhodného prodeje si opatřila a přechovávala historické mince, které u ní byly v počtu 3535 kusů a v ceně 866 992 Kčs zajištěny a z nichž v únoru 1973 prodala sbírku saských mincí za 170 732 Kčs, přičemž sama tuto sbírku koupila v prosinci 1971 nejvýše za částku 83 000 Kčs, takže touto akcí docílila zisku kolem 87 000 Kčs, a dále v téže době ve svém bytě ve stejném úmyslu dosáhnout zisku nahromadila obrazy a starožitnosti v ceně 525 940 Kčs a mimoto v téže době prodala na různých místech republiky obrazy a starožitnosti za 174 344 Kčs s nezjištěným ziskem.

Usnesením městského soudu v Praze ze dne 19. srpna 1976 sp. zn. 3 To 271/76 bylo odvolání obvodního prokurátora pro Prahu 6 proti výše uvedenému rozsudku obvodního soudu pro Prahu 6 zamítnuto podle § 256 tr. ř.

Proti usnesení městského soudu v Praze podal ve lhůtě uvedené v § 272 tr. ř. stížnost pro porušení zákona ministr spravedlnosti ČSR v neprospěch obviněné JUDr. J. S. V této stížnosti ministr spravedlnosti ČSR namítá, že usnesením městského soudu v Praze i předcházejícím rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 6 byl porušen zákon v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Podle názoru uvedeného ve stížnosti pro porušení zákona nedošlo během trestního řízení k objasnění otázky, s jakým záměrem obviněná v krátké době nahromadila a přechovávala rozsáhlé sbírky historických mincí a starožitností.

Nejvyšší soud ČSR přezkoumal na podkladě stížnosti pro porušení zákona podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že usnesením městského soudu v Praze i v řízení, jež tomuto rozhodnutí předcházelo, byl porušen zákon.

Námítkám uvedeným ve stížnosti pro porušení zákona je třeba v podstatě přisvědčit. Povinností i odvolacího soudu je zjišťovat objektivní pravdu a řídit se touto povinností při přezkoumávání rozhodnutí napadeného odvoláním v rámci ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. V daném případě městský soud jako soud odvolací tuto povinnost v náležitém rozsahu nesplnil. Městský soud jako soud odvolací nevzal v úvahu posudek pracovníků numismatického oddělení Národního muzea v Praze a výpověď svědkyně dr. H., že i když sbírka mincí obviněné dr. S. nepostrádala úplně sběratelský systém, vyskytoval se v této sbírce poměrně značný počet čs. jubilejních mincí ražby po r. 1945, někdy i 20 kusů jedné ražby, že u mincí do XV. století chyběly mince nižšího nominálu nebo byly jen slabě zastoupeny, že malý počet drobných mincí mezi ražbami z r. 1520 až 1740 postrádá sběratelský charakter a konečně, že značná obsáhlost sbírky nasvědčuje spíše komerčnímu než sběratelskému zájmu.

Kdyby se byl městský soud v rámci přezkumné činnosti těmito důkazy zabýval, byl by shledal, že pracovníci Národního muzea doporučili, aby od Čs. numismatické společnosti bylo vyžádáno vyjádření v aspektech, které se týkají soukromosběratelských principů a zda a jak se tyto principy projevují ve sběratelské činnosti obviněné JUDr. S. Shledal by totiž, že toto vyjádření obvodním soudem vyžádáno nebylo, ač v daném případě provedení takového důkazu bylo potřebné pro objasnění skutečného motivu jednání obviněné JUDr. S., který svou činností sledovala. Zmíněné vyjádření bylo rovněž třeba opatřit toho, aby se soudy seznámily s obsahem Statutu a jednacím řádu Čs. numismatické společnosti (dále se bude užívat jen zkratka ČNS). To se v daném případě nestalo, takže i v tomto směru zůstalo řízení u soudu prvního stupně neúplné a neúplnost neodstranil ani městský soud jako soud odvolací.

Z písemných důkazů nepřihlédl soud prvního stupně k Informacím České numismatické společnosti č. 19 z února 1974, které jsou založeny ve spise. Na str. 2 těchto Informací je uvedeno, že v ČNS nelze trpět členy, kteří nakupují mince jen za účelem jejich dalšího prodeje se ziskem. Obvodní soud se nezabýval ani rozhodnutím České numismatické společnosti ze dne 14. 2. 1973. V tomto

rozhodnutí je uvedeno, že se obviněná JUDr. S zakazuje na 2 roky činnost ve společnosti a podle § 40 odst. 1 Statutu a jednacího řádu ČNS ve spojení s § 12 písm. f) a g) Stanov s odůvodněním, že obv. JUDr. S. porušila Stanovy ČNS, když dne 31. 10. 1971 v předsálí místnosti, kde se konala Aukce, koupila od J. P. mince za 20 300 Kčs a když podle vlastního vyjádření dr. S. v tak velkém rozsahu prodávala jiné mince, které nabyta, byť i prostřednictvím státního obchodu. Nakupování mincí a jejich bezprostřední prodej není podle tohoto rozhodnutí náplní činnosti sběratele a je v rozporu se stanovami společnosti.

Protože obviněná dr. S. nakupovala v řadě aukcí, jak plyne z obsahu trestního spisu, značné množství mincí, bylo třeba k uvedenému rozhodnutí vyslechnout ty funkcionáře ČNS, kteří činnost obv. JUDr. S. projednávali a řešili, neboť jejich výslech mohl po představení dalších okolností vyplývajících z výsledků dokazování přispět k řešení otázky v této věci rozhodující, zda šlo u obviněné dr. S. o soukromou sbírku mincí ve smyslu § 7 č. 2 Stanov ČNS.

V této souvislosti zůstala také bez povšimnutí výpověď svědka ing. O. P., jednatele ČNS, ve které tento svědek uvádí, že obviněná dr. S. po únoru 1973, kdy jí byla činnost v ČNS zastavena, nemohla mince směňovat, kupovat nebo prodávat. Ve skutečnosti však obviněná dr. S. si i v této době mince opatřovala a právě v únoru 1973 výhodně prodala sbírku saských mincí.

Soud se nezabýval ani výpověďmi svědků V. S., jednatele Společnosti přátel drobné plastiky, Č. a zejména svědka J. Z., kterému obviněná dr. S. nabízela sbírku saských mincí a chtěla za ni získat jeho dům v Mariánských Lázních. Také bylo třeba přihlídnout k výpovědím svědků V. J. a M. Ž., vedoucího numismatické prodejny v Praze 1. Zvláště pečlivě bylo třeba se zabývat touto svědeckou výpovědí v souvislosti s přihláškou obviněné dr. S. do ČNS. Obviněná v této přihlášce uvedla, že je sběratelskou začátečnicí a kterých zemí se její numismatický zájem týká. Svědek Ž. uvedl, že obviněná dr. S. měla v oboru numismatiky značný přehled a měla k dispozici zahraniční odborné katalogy, časopisy, atd., které u nás nejsou běžně dostupné. Ze seznamu mincí nakupovaných v aukce je patrné, že obviněná dr. S. nakupovala např. cenné mince italské, mince z Jávky, Číny apod., tedy mince, které se netýkaly zemí, jež uvedla jako svůj obor v přihlášce do ČNS.

Uvedenými okolnostmi se obvodní soud nezabýval, nezkoumal je ve vzájemných souvislostech a nepoložil si otázku, když podle některých svědeckých výpovědí, na něž soud prvního stupně ve svém rozhodnutí upozorňuje, projevovala obviněná numismatický zájem daleko před r. 1970, proč v přihlášce do ČNS v tomto roce označuje sama sebe jako začátečnici a proč se přihlašuje do této společnosti v době, kdy počaly stoupat ceny historických mincí na světovém trhu. Vše to, co bylo shora uvedeno, nebral v úvahu ani soud odvolací v rámci přezkumné činnosti, třebaže zjišťování skutečného stavu věci vyžadovalo dále, aby nákupy mincí v aukcích tak, jak je činila obv. dr. S., byly porovnány se stavem její „soukromé sbírky“, zda se totiž tyto nákupy vůbec nějak promítaly do této „soukromé sbírky“ v její sběratelské kompletaci, v historických vazbách a zda se v nich projevuje jiný zájem než zájem sběratelský. V tomto směru bylo potřebné vyjádření znalců, kteří sbírku obv. dr. S. posuzovali.

Cestou shora už naznačenou musí být tedy v novém řízení zjištěno to, co se až dosud nestalo, totiž podle jakých pravidel a uzancí mohou být soukromé sbírky mincí tvořeny, za jakých podmínek, kolik kusů mincí hodnotově i druhově stejných může být ve sbírce zařazeno, aby měla skutečně charakter sbírky a nikoliv charakter jiný, jakým způsobem má být sbírka doplňována a jak mají být vyřazeny přebytky sběratele, dále jak mají být podobné sbírky uloženy, aby nedošlo k jejich znehodnocení. Týká se to nejen mincí, ale též ostatních starožitností.

Z výpovědi svědků ing. P. a V. R. vyplývá, že obviněná dr. S. měla mince uloženy zcela nesběratelským způsobem (v pytlících, v kabelkách, v různých částech nábytku atd.), jak ostatně plyne z fotodokumentace ve svazku č. 7 tr. spisu. Pokud obviněná dr. S. při veřejném zasedání u

Nejvyššího soudu ČR uvedla, že uložení mincí v sáčkích z plastické hmoty je nejlepším prostředkem ochrany před znehodnocením, je třeba připomenout výpověď svědka ing. P., že ani takové uložení mincí nechrání mince před oxidací a před tvořením měděnky, jsou-li uloženy tak, jak bylo zjištěno v případě obviněné dr. S.

Při posuzování činnosti obviněné dr. S. z hlediska § 117 tr. zák. nebylo možno nevzít v úvahu též výpověď svědkyně D. K. K výpovědi této svědkyně přihlédl obvodní soud jen při rozhodování o vině trestným činem ohrožení devizového hospodářství podle § 146 odst. 1 tr. zák.; nepřihlédl však k této výpovědi při zjišťování skutečného stavu věci ve vztahu k trestnému činu podle § 117 tr. zák. Tato svědkyně uvedla, že se seznámila s obviněnou na tzv. „burze sběratelů“ na Václavském náměstí, kde obviněná se svým synem nakupovala a prodávala mince. Svědkyně rovněž vypověděla, že se účastnila s obviněnou různých jednání o nákupu a prodeji starožitností, např. u M. v Pořejově nebo v obchodě starožitnostmi v Karlových Varech (vedoucí R.) a že jí bylo známo, že obviněná je v obchodním styku ještě s dalšími prodejny starožitností.

Při komplexním hodnocení činnosti obviněné dr. S. z hlediska subjektivní stránky má význam také výpověď svědka Z., že obviněná dr. S. od něho odkoupila zlatou minci (Aureus Augustus Sličný). Podle § 11 odst. 2 vyhlášky federálního ministerstva financí a federálního ministerstva zahraničního obchodu č. 143/1970 Sb. zlaté mince sběratelské hodnoty smějí od občanů kupovat a je prodávat jen socialistické organizace provozující obchod s numismatickými mincemi.

Rovněž nebylo ověřeno, jak obviněná tyto hodnoty opatrovala, z jakých zdrojů hradila své nákupy a jak mohla v poměrně krátké době nashromáždit tak značné hodnoty.

Obviněná dr. S. byla celkem třikrát vypsána k předloženému seznamu mincí a starožitností, které měla ve svém vlastnictví, ale ve všech výpovědích jsou k této problematice závažné rozpory. Obviněná např. ve své výpovědi v přípravném řízení uváděla, že od V. M. zakoupila 2 svícny a nějaké miniatury, od A. D. z Bečic údajně obdržela mince, fajfky, cínové předměty a bronzovou vázičku. V další výpovědi při hlavním líčení před obvodním soudem však uváděla, že od A. D. obdržela 3 miniatury, sošku, skládací ikonu a mince podle seznamu pod položkami č. 8 - 10. Naproti tomu svědkyně V. M. uvedla, že nikdy žádné miniatury nevlastnila a nemohla je tedy obviněné předat. Stejně tak svědkyně A. D. z Bečic uvedla že obviněné darovala jen nějaký oválný předmět z těžšího materiálu zdobený ptáčky. S touto výpovědí svědkyně i obviněné je však opět v rozporu zpráva OO VB Malšice na č. l. 22 ve svazku IX, kde je uvedeno, že A. D. prodala nějaké starožitnosti za 16 000 Kčs tehdejšímu poštovnímu doručovateli B. D. z Malšic, který je prý údajně prodal v Praze, a nelze vyloučit, že věci koupila obviněná. Všemi těmito důkazy a rozpory v nich se obvodní soud nezabýval a v odůvodnění nesprávně uvedl, že prý z této zprávy bylo zjištěno, že obviněná dostala od D. různé starožitnosti. Podobných rozporů, které zůstaly nepovšimnuty, je ve výpovědi obviněné více. Při posouzení otázky, za jakým účelem obviněná získávala starožitnosti a mince, se obvodní soud nezabýval ani výpovědí obviněné na č. l. 126 ve svazku č. 3, kde sama obviněná uvádí, že zakoupila od neznámého muže na inzerát obraz, který hned prodala do „Starožitností“.

Podobně vypovídal také svědek V. H., restaurátor, který uvedl, že obviněná získala různé obrany, radila se s ním o jejich hodnotě a potom je prodala. Tento svědek dokonce výslovně uvedl, že obviněná mu vždy nějaký obraz ukázala a ptala se ho, zda by pro ni bylo výhodné obraz koupit. Půjde tedy o posouzení, zda obviněná dr. S. měla při koupi obrazů zájem především o historickou a uměleckou hodnotu obrazů nebo o jejich finanční ocenění.

K úplnému objasnění všech okolností případu bylo by vhodné, aby soud se seznámil také s obsahem trestního spisu ve věci K. K., který byl obžalován pro trestný čin podle § 109 odst. 2 tr. zák. Nelze totiž vyloučit, že v tomto trestním spise mohou být některé okolnosti ve vztahu k nyní projednávané trestní věci obv. dr. S. Podle výpovědi svědka N. K., býv. manželka obviněné, měl mu prý M. K. sdělit,

že obviněná dr. S. prostřednictvím K. K., který byl zaměstnán v NSR, pašovala do zahraničí mince a starožitnosti. V témže smyslu vypovídal také svědek J. Z. Rovněž proti J. Z. bylo vedeno trestní stíhání u krajského soudu v Plzni. Protože tento svědek, jak plyne z výsledků dosavadního dokazování, byl ve styku s obviněnou dr. S., může obsah trestního spisu proti J. Z. eventuálně poskytnout některé informace k trestné činnosti obviněné dr. S.

Nebyl dále vyžádán ani spis státního notářství pro Prahu 4 o projednání dědictví po V. A. a A. Z., třebaže se obviněná hájila také tím, že některé věci získala dědictvím po těchto svých příbuzných; ve stejném smyslu vypovídal a seznam těchto předmětů pořídil syn obviněné M. K. V tomto seznamu jsou uvedeny jako dědictví po A. Z. různé starožitnosti značné umělecké a ekonomické hodnoty. Toto tvrzení je však opět v rozporu s výpovědi svědka N. K., který uváděl, že obě ženy (Z. a V.) žily velmi skromně z nepříliš vysokého důchodu; dále je zde rozpor se zprávou státního notářství v Praze 4, v níž se uvádí, že dědictví po zemřelé A. V. nebylo vůbec projednáno pro nedostatek majetku a v řízení o dědictví po A. Z. není zmínky o dědici M. K. Již z těchto okolností je zřejmé, že se obvodní soud při novém projednání věci neobejde bez spisů státního notářství v Praze 4 o projednání dědictví po A. Z. a bez spisů téhož notářství o pozůstalostním řízení zemřelé A. V.

Při hodnocení zdrojů, z nichž obviněná čerpala finanční prostředky pro své nákupy, bylo nutno prověřit tvrzení obviněné, že jí značné peněžní částky posílal ze zahraničí K. P. a dr. R. A., kteří se prý oba považovali za otce syna obviněné P. M., alespoň obsahem opatrovnického spisu, který byl po narození tohoto dítěte v roce 1947 nebo později nepochybně veden u příslušného opatrovnického soudu, zejména zda byl uváděn otec dítěte, zda někdo poskytoval výživné a v jaké výši, případně další okolnosti, které se týkaly výchovy a výživy tohoto syna obviněné (ten totiž byl podle dosavadních údajů ve spise obsažených převážně v péči své babičky A. M.). V této souvislosti by po provedení výše uvedených důkazů měl obvodní soud také zhodnotit výpověď svědka N. K., že menší částky jako výživné posílal obviněné na tohoto syna K. P., ale jen do doby dosažení zletilosti P. M.

K otázce, zda obviněná měla značné majetkové hodnoty (starožitnosti a mince) již v době před rokem 1970, bylo nutno pečlivě zhodnotit v souvislosti s ostatními výsledky řízení výpověď nynějšího manžela obviněné svědka ing. S. v přípravném řízení a v hlavním líčení. V těchto výpovědích jsou značné rozpory. Tuto výpověď bylo třeba porovnat s výpovědí býv. manžela obviněné N. K., který se rovněž vyjadřoval k okolnosti, jaký majetek měla obviněná po rozvodu, případně k bližšímu posouzení majetkových poměrů obviněné vyžádat rozvodový spis. V této souvislosti je třeba poukázat na okolnost, že při podání návrhu na rozvod v roce 1964 u obvodního soudu pro Prahu 4 žádala obviněná o osvobození od soudního poplatku. Stejně tak se jevílo nutným vyslechnout svědka A. V., u něhož si obviněná měla uschovat po rozvodu určité cennosti. Tento svědek totiž tuto okolnost v přípravném řízení rozhodně popřel, při hlavním líčení u obvodního soudu pro Prahu 6 pak připustil, že si obviněná na jeho tehdejší pracovišti kratší dobu nechala nějaké krabice.

Důležitým kritériem pro posouzení zisku obviněné dr. S. je zjištění, za jaké ceny si obviněná starožitnosti obstarávala. V tomto směru uvádí obviněná dr. S., že se již většinou na tyto okolnosti nepamatuje. V trestním spise jsou však založeny zprávy různých obchodů starožitnostmi o tom, za jakou cenu tyto věci obviněná prodala. Bylo pak třeba z uvedených zpráv a případně za pomoci pracovníků takových obchodů zjišťovat, zda může být tento prodej pro prodávajícího ztrátový. Ostatně již částka 174 344 Kčs dosažená obviněnou dr. S. při prodeji starožitností prostřednictvím státního obchodu, svědčí nesporně o mimořádně velkém rozsahu jejího jednání.

Pokud obvodní soud v odůvodnění napadeného rozsudku dovedl, že nelze obviněnou uznat vinnou trestným činem spekulace ve vztahu k prodeji sbírky saských mincí za téměř dvojnásobnou cenu, než za jakou ji získala obviněná, neboť podle názoru obvodního soudu nešlo o sbírku totožnou, ani v tomto případě nebylo zjištěno podrobným výsledkem svědka M. Ž., který sbírku viděl předtím, než ji obviněná od ing. K. koupila, a poté kdy ji opět prodala do numismatické prodejny, o jaké hodnoty

byla sbírka obviněnou obohacena, případně zda zásahem obviněné nedošlo naopak ke zmenšení hodnoty této sbírky. Obviněná by v této souvislosti měla vysvětlit, proč z této sbírky některé mince vyňala, když se údajně rozhodla, že se zaměří na zcela jiný „sběratelský“ okruh.

Z toho, co bylo uvedeno, je patrné, že je mylné stanovisko městského soudu v Praze jako soudu odvolacího, že obvodní soud provedl všechny dostupné důkazy.